

Заједничарење 11

Спикер: Заједничарење. Серијал о јачању солидарности са особама са инвалидитетом.

Учини неко добро дело без очекивања и награде. Сигуран у знању да једног дана неко може то исто да уради за тебе. Човек постаје великан сходно степену на ком ради за добробит других људи. Немојте се трудити да само ви будете добри, већ да и свет што га иза себе остављате постане добар. Никад није касно да постанемо добри. Не можете учинити добро дело прерано јер никада не знате колико ће брзо за то бити прекасно. Доброта је језик који глуви могу да чују и слепи да виде. Нико није бескористан у овом свету ако олакша терет другоме. Племеница дела раде се у тишини. Ако желиш да видиш промену у свету, ти мораш постати промена. Где постоји љубав, ту постоји живот. Откри је читавом свету.

Почиње 11. емисија серијала Заједничарење у ком се бавимо јачањем солидарности са особама са инвалидитетом или сметњама у развоју у циљу унапређења њихове здравља и благостања. Серијал је суфинансиран средствима Министарства информисања и телекомуникација Републике Србије. Како у данашњој емисији за тему имамо однос невладиног сектора и особа са инвалидитетом, представљамо вам рад две непрофитне организације, а то су Удружење глувих и наглувих Крагујевац и Спортско друштво глувих Крагујевац. За саговорнице имамо госпођу Сузану Маслаћ Матовић, секретара Удружења глувих и наглувих и госпођу Љубицу Тодоровски секретара Спортског друштва глувих Крагујевац. Емисију тонски уређује Арсеније Вучковић, а води Ана Брзаковић.

Ана Брзаковић: У данашњој емисији заједничарење за тему имамо однос невладиног сектора и особа са инвалидитетом. Стога вам представљамо рад две непрофитне организације са дугом традицијом, а то су Удружење глувих и наглувих Крагујевац и Спортско друштво глувих Крагујевац. За саговорнице имамо госпођу Сузану Маслаћ Матовић, секретара Удружења глувих и наглувих и госпођу Љубицу Тодоровски, секретара спортског друштва глувих Крагујевац.

Сузана, поштовање. Помаже Бог. Добар дан.

Сузана Маслаћ Матовић: Бог вам помогао. Хвала. Бог вам помого.

Ана Брзаковић: Хвала вам што сте нам омогућили да радимо разговор за серијал Заједничарење који се бави јачањем солидарности са особама са инвалидитетом. Ми смо и пре пар година у тадашњем серијалу „Ослонац“ разговарали са вама и представили рад вашег удружења чији сте ви секретар. Па хајде негде да се надовежемо на тај разговор да видимо колико смо као друштво одмакли од ти пре тих пар година и где смо када је солидарност са конкретно глувим и наглувим у питању данас.

Сузана Маслаћ Матовић: Хвала. Хвала вама што сте дошли и што желите да причате о нама и важно је да људи чују ух колико се мењају ставови људи према особама са инвалидитетом. Конкретно глувима. Шта да кажем? Колико смо одмакли у солидарности. Па не баш колико смо ми очекивалии желели с обзиром да смо толико много дуго се борили за инклузију за равноправност у јавности у друшту, друштво просто се плаши и даље те комуникације са нама.

Стално се очекује да буде тумач ту присутан. Они сами не желе да науче ни минимум знаковних појмова. Тако да просто мислим према нама испољавају некако више страх и то зазирање. Значи не говорим то као неку негативност него просто сам приметила код њих тај страх и настоје да избегну комуникацију што наравно у односу са другим особама са инвалидитетом није тако. А са нама просто имају тај неки да кажем страх. Ја сам лично разочарана толико смо се борили толико радили кампања и појављивали се у јавности.

Али кад говорим о људима, о грађанима нашим просто слабо, звали смо, толико смо позивали грађане да уче знаковни језик. Имали смо волонтере, али је мало интересовање. Тако да не могу да кажем, негативни ставови се мењају. Захваљујући свему што сам испричала, ми учествујемо на бројним и јавним скуповима и слично, али кажем нисмо просто потпуно задовољни. Наша удружење постоји 75 година, али слабо може да се примети неки помак. Просто људи и даље имају тај страх неки због комуникације са нама.

Тако да наш друштвени живот практично кад говоримо о томе, глуви практично немају осим ето не знам колега на послу или што дођу код нас у удружење. Мени је јако жао због тога.

Ана Брзаковић: Кажете да сте покушавали заједницу да инспиришете да уче знаковни језик. Који је то узраст Крагујевчана до којих сте покушавали да допрете и да ли сте можда улазили у школе, евентуално вртиће?

Сузана Маслаћ Матовић: Ми смо прво почели са такозваним малим школама знаковног језика 2010. 2011. године и неколико година смо радили у више основних школа код нас у граду. То су била деца основношколског узраста, где су учили основе знаковног језика. Наставници су били јако мотивисани, заинтересовани, али више су волели да уче тако неке веселе ствари, не знам, песме на знаковном језику и слично, али добро и то је нешто да кажем, просто смо хтели да отворимо пут и за друга удружења да могу да раде са децом.

Кад говоримо о старијем узрасту средњошколском, дакле битно је да знају минимум знаковне комуникације, али они једноставно нису били заинтересовани. Ми смо били само на Медицинском факултету јер смо желели да обучимо студенте јер сматрали смо да је за њих заиста најбитније да то знају. Од 740 студената колико је тада било на факултету дошло је на ту нашу едукацију само 16 и то је мене страшно разочарало, само 16 њих, а то је само ето била једнодневна обука, значи опште неке ствари, а толико је важно.

Сутра ће да раде као лекари, медицинско особље, имаће глуве пацијенте. Звали смо представнике јавних служби, увек су се изговарали да не могу да уклопе време. А јако је важно такође да и запослене у јавним службама, јако је битно да бар једна особа ту на шалтерима или где год да зна макар мало знаковни језик. Претпрошле године смо имали едукацију, било је око тринесторо њих различитих профила. Имали смо две професорке са Природно математичког факултета. Било је неколико педагога, студената тако да та група је била ето таква и било је фино, три месеца трајала едукација, основа знаковног језика, али нажалост они кад немају контакт са глумим лицима они то после забораве. Значи морају да имају стални контакт са глумим лицима јер они после едукације нису више долазили код нас у удружења се мало друже са глумима и да просто ето обнове.

Радили смо такође едукацију здравствених радника у здравственој амбуланти 2019. и 2020. године и то је трајало шест месеци паралелно и едукацију волонтера Црвеног крста. Нису били заинтересовани. Није било баш логика да радимо са старима већ са младима, али они нису били заинтересовани.

Поменула сам Заставину амбуланту. Да, није било лоше. Заиста показали су и интересовање и мотивацију за разлику од осталих на пример. За тих шест месеци савладали су довољан број знакова, али и заборавили. Али су се трудили заиста после тога да помогну кад се појави глуво лице. Значи да да премосте тај да кажем комуникацијски јаз или просто да их уведу преко реда или да покажу заиста емпатију и занимање за њихове проблеме и тако даље. Ми разумемо да лекари наравно немају времена са тиме да се баве и да уче, али ето медицинско особље, говорим о техничарима и сестрама ето ваљало би да то знају, али кажем забораве кад немају контакт са глумима, наравно забораве. Тако да значи оно што је највећи то је највећи проблем с којим се чланови суочавају.

Најбоље је на пољу културе јер наши тумачи преводе све културне манифестације у граду, позоришне представе у театру захваљујући удружењу тумача знактог језика Србије Једро. Тако да ево ми смо баш пре два дана гледали једну позоришну представу. Такође Народни музеј је приступачан јер су поставили таблете са снимком на знаковни језик, значи актуелних поставки. Тако да глуви не само из Крагујевца него из било код другог града кад дођу могу да то прате. Кад су отварања неких изложби увек ангажујемо тумаче јер волимо да будемо упознати исто као и други грађани са актуелним догађајима на пољу културе.

Кажем на пољу културе некако заиста је помак, град је то препознао и ево већ колико задњих година заиста препознаје ту потребу и финансира пројекте везане за ту област. Тако да ух заиста нас подржавају ух и то је то је заиста добро. Значи све апсолутно се све преводи на знаковни језик кад говоримо о дакле о култури. Тако да смо ту равноправни равноправни с другим члановима друштвене заједнице.

Једно руско удружење нас је видело, свидела им се наша пантомима па смо заједно са њима имали једну инклузивну представу и драго нам је јако због тога. Позову нас највише кад су изложбе неке туристичка организација града Крагујевца. Увек учествујемо и на Госпојинским свечаностима и на другим колективним изложбама у граду које се организују. Ту смо заиста препознати, као и наши радови, мислим на ручне радове и разне друге ствари које ми радимо. Такође, чланови смо Савета за унапређење положаја особа са инвалидитетом у Крагујевцу.

Дуго година дајемо предлоге, сугестије. Дакле добро је што постоји тај савет то тело које ради на побољшању приступачности. Ми наравно дајемо предлоге који се усвајају. На нивоу државе се баш није много радило. Многи закони и даље како да кажем постоје али се просто не примењују у пракси. Не примењују се јер зависе од неких других шта ја знам ствари. Држава само доноси законе без консултација са нама, а ми најбоље знамо шта нам треба.

Ана Брзаковић: Где видите разлог за толики отпор или страх према учењу знаковног језика? Да ли је знаковни језик толико тежак?

Сузана Маслаћ Матовић: За већину јесте тежак.. Али ми говоримо само о основној комуникацији, о врло малом броју знаковних појмова. Наши чланови који су дуго година радили у застави, њихове колеге су на пример научиле основе и споразумевали су се са њима. Али сад не знам, некако је другачије. Једноставно сад нема тако велики број глувих на једном месту као некада у застави, него су на различитим местима по једно двоје, троје, четворо. Тако да кажем нису колеге њихове заинтересоване. Ми покушавамо. Ето од нас постоји иницијатива, али не постоји иницијатива од стране грађанства.

Не знам зашто се боје да нас неће разумети и онда и ако почну одустану. Ми не тражимо да они буду професионални тумачи. То је немогуће. Наравно за то су потребне године. Говорим само о неком минимуму, али једноставно не знам. Брзо живе млади немају времена некако. Не знам ваљда је такво време.

Позивамо оне који заврше едукацију да дођу макар једном у 10,15 дана овде у удружење, да мало причају са глувима чисто да не би заборавили знаковни језик. Ми идемо отворених руку и срца ка свима али не добијамо то за узврат.

Ана Брзаковић: Ко је задужен за едукацију? Ви сте поменули едукаторе, јесу ли то чланови вашег удружења? Којих су они старосних група и категорији? Да ли користите друштвене мреже на којима су све генерације за промоцију едукације?

Сузана Маслаћ Матовић: Да. Преко друштвених мрежа смо и позивали наравно и преко друштвених мрежа су се и одазвали ти који су долазили на едукације. Имамо ми наш фејсбук профил који много људи прати, који дају подршку. Међу нашим едукаторима

имамо и старије имамо и млађе од 30 до 50 година, једни су задужени за здравство, други за неке друге области и тако.

Тако да свуда у свету су глуви едукатори. Дакле значи имамо видео бим, имамо апсолутно имамо овај савршено направљене едукације. Едукације дају све од себе заиста, али људи стварно тешко уче. И неки студенти су ови који су долазили онако нису били уопште лоши. Брзо су то памтили и ми смо им снимили један ЦД са једним скраћеним појмовима. Не 3.000 колико се обично учи, него тако неки неки мали број кажем кад нема контакта са глумима наравно се забораве као било који други страни језик који се не користи. Једноставно заборави се. Мора да постоји контакт да би се то вежбало, увежбало у пракси и тако даље. Не само код нас, мислим генерално било ком језику да се ради, а тако у целој Србији, не само код нас.

Ана Брзаковић: А где да имају контакт са глумима и наглумима? Дакле да дођу у удружење?

Сузана Маслаћ Матовић: Да. Ту увече увече се чланови окупљају, значи могу да се друже са нама. Ми имамо много разних активности, изложбе, излете, спортско друштво. Дакле могу да се да нам се прикључе и да учествује у свему томе. А ми се свуда одазивамо, али на наше позиве се не одазивају.

Ана Брзаковић: Ево, ја се надам да ће ова емисија допринети да неко чује и да се та баријера макар мало умањи и да шира популација почне да долази често у у ваше удружење.

Сузана Маслаћ Матовић: Надајмо се.

Ана Брзаковић: Љубице, поштовање и Вама. Разумела сам да сте ви секретар спортског удружења. Шта је оно што је специфично за спортско друштво глувих Крагујевца?

Љубица Тодоровски: Да, ово ми је већ трећа година како водим спортско друштво. Ми смо јако поносни на наше резултате јер постојимо од 1954. године активно дакле и то је већ ето 72 године активног рада. Имамо преко 400 пехара на које смо сви ми јако поносни. Наш град заиста препознаје наше напоре и сваке године финансира рад нашег друштва. Наши чланови свуда освајају награде и медаље и на државним првенствима и на међународним турнирима. Јуче смо имали државно првенство у Јагодини, 14 екипа и градова је било, државно првенство у пикаду. Биле су и две и мушке и женске екипе. Наша екипа освојила је два прва места.

Ана Брзаковић: Браво.

Љубица Тодоровски: Две учеснице су освојиле прво место. Тако да ето кажем заиста постижемо велике успехе на такмичењима у Србији. Труде се заиста и вежбају редовно.

Оне су и жене и мајке и домаћице, али ето стижу да дођу и да се такмиче. Ту је и наше културно уметничко друштво, ансамбл пантомиме. Дакле заиста се максимално трудимо.

Што се тиче врсте спортова које тренирају наши чланови, ту су фудбал, кошарка, куглање, риболов, пикадо, шах. Добијамо из Спортског савеза Србије годишњи календар такмичења и ми се у односу на тај календар управљамо, учествујемо и ето тако. Некад смо домаћини у неком првенству ми, некад неки други град наравно. Тако да прошле године смо били домаћини у риболову и у шаху. Тако да увек су сви задовољни кад се врате својим кућама из Крагујевца.

Ана Брзаковић: Где тренирају глуви и наглуви из Крагујевца?

Љубица Тодоровски: Кад говоримо о шаху, пикаду, тренирају овде у удружењу. Стони тенис такође. Ми овде имамо просторије за пикадо, имамо сто за стони тенис, шах и ту вежбају кад говоримо о државним такмичењима. Што се тиче на пример фудбала, кошарке, куглања онда је то не знам сала Друге крагујевачке гимназије.

Ана Брзаковић: Ко су тренери глувих и наглувих?

Љубица Тодоровски: То су наши наши старији чланови, свако има свог капитена који је фактички и тренер. Ми нисмо професионално спортско друштво, углавном сами све то организујемо и радимо. То су углавном старији чланови са пуно искуства. У спорту је најбоље и најлакше је да глуво лице буде тренер. Некад давно биле су чујуће особе. То тешко иде, није да се не разумеју, али спорт је то, па је најбоље кад је глува особа тренер. Нама је жао што није било глувих наставника физичког у школама за глуве некада. Јер заиста кад ми имамо глуве који су некада учествовали у репрезентацији тадашње Југославије, били су јако успешни заправо.

Кад је глува особа тренер, најбоље може да објасни, да каже, то је увек неко ко има искуства, имамо и репрезентативце и данас одређени играчи учествују и у другим клубовима, једноставно зову и траже и учествују на такмичењима, бирају се они који су који су добри, одлазили су и у Хрватску, и по Европи. Највише је то фудбал, стони тенис, рукомет, ту су најбоље резултате показивали, као и у стрељаштву, такође на олимпијским играма за глуве.

Сузана Маслаћ Матовић: Ми највише сарађујемо са организацијом савеза слепих у Крагујевцу, са Егалом, затим са Центром за самостални живот особе с инвалидитетом, удружењем Путоказ, Удружењем особа са аутизмом, дакле, у принципу, са свим удружењима особа са инвалидитетом у Крагујевцу. Ми више срећом немамо незапослених. Наши су сви запослени, али ето хтели смо да видимо примере добре праксе у неким градовима како и у каквим условима дакле тамо раде, како изгледа то социјално предузетништво и како је све то организовано. Ми имамо изванредан број касно глумелих махом жена које се тешко запошљавају, јер генерално особе које изгубе слух од 40 50

година због неких болести или проблема, њима је много теже него нама. Ми смо од малена глуви одрасли смо у том свету и прихватили то. Мислим нама је то нормално. Њима је то страшно и не могу да прихвате лако тај губитак слуха. Тешко онда комуницирају са својом околином а не могу да се уклопе са нама јер просто не могу да прихвате да морају да сад припадају у свету глувих, углавном падају у депресију и тако. Ми покушавамо да их мотивишемо да се друже са нама, али оно просто неће јер не осећају да припадају овом свету јер сад нити припадају свету чујућих нити свету глувих, иако им причамо онако како би требало да то прихвате, али не вреди. Не можемо да допремо толико до њих. У другим државама су одвојена удружења глувих и удружења наглувих јер просто је то другачије.

Временом се показало да наглуви другачије функционишу, другачије глуви, кажем таквим особама је јако тешко јер пате, депресивни су, неће једноставно не могу да прихвате то своје стање тако да је стварно проблем са њима. У принципу, од свих особа са инвалидитетом глуви се више запошљавају у односу на друге особе са инвалидитетом јер за њих није потребно прилагођавање радних места није потребна рампа, постоји неко разумно прилагођавање значи да приликом разговора за посао треба да се позове обавезно тумач или кад су обуке кад су дан два обуке у тим фирмама значи ту је присутан тумач..

После се они сами наравно сналазе без проблема. Једноставно највише их раније било у Застави, сада је Јан Фенг, Тригано, Фиат. Фиат годинама није хтео да запосли глува лица, сад ево коначно су променили тај свој став. А то све зависи од менаџера за људске ресурсе. Они просто су сматрали да то глуви не могу да раде. Кад су дошли неки други менаџери, променили су став. Све зависи од човека. Ако менаџер има предрасуде неће их запослити, а ако нема запослиће их. Има у Графопромету има и у Унион Вире.

Кад говоримо о трговини Темпо, Метро, Макси сада ту могу да раде једноставно као излагачи робе, да слажу робу, значи не морају да комуницирају.

Ми годинама говоримо да то мора да се мења. 70 година су иста занимања у школама за глуве, иста занимања - бравар, конфекционар, лимар, фризер. Значи исто. А технологија је толико напредовала, али дефектолози су мишљења да глуви не могу, а уопште не гледају у свету. Глуви апсолутно су школовани за било које занимање као и чујући. овде је тако остао тај став нит је на знаковном језику образовање тако да то се после рефлектује на све друге проблеме у животу јер глуви излазе из школе јако лоше описмењени. Значи имају страховит после проблем због тога, јер је образовање ужасно мањкаво.

Љубица Тодоровски: Једноставно тврдоглаво не желе да промене ништа ништа у томе. Игноришу наше захтеве и нажалост да има доста који успевају сами да се сналазе да налазе начин комуникације да опет захваљујући кажем модерним технологијама, зависи од фирме до фирме, негде руководство има заиста разумевања негде баш и нема па долази до мањих или већих проблема, али генерално што каже Сузана образовање глувих је

заиста лоше. Значи они који желе да студирају кад заврше школу за глуве то је немогуће јер је то трећи степен, није четврти. Тако да и даље су само обични радници. Значи нема начина за унапређење.

Ана Брзаковић: Дакле не постоји могућност да глува или наглува особа заврши за четврти степен стручне спреме да би могла да настави да се образује?

Сузана Маслаћ Матовић: Тешко. Образовање је јако лоше, граматика је страховит проблем. Глуви пишу потпуно аграматично. Ми овде имамо само једног наглувог студента. Глувог не. У Београду их је мало више али наша школа за глуве више није школа за глуве. То су сада деца са различитим сметњама. Тако да је ту тешко да они могу да упишу четврти степен јер они имају апсолутно недовољно знања да би могли да савладају четврти степен у некој редовној школи негде. То је немогуће.

Али дефектолози се кажем чврсто држе тога. Уместо да их мотивишу, помогну, подрже. Не, по њима је важно да они заврше било шта, да се запосле и да осигурају себи за егзистенцију. А многи млади овај пате јер су толико надарени колико њих је заиста овај надарених и онда пате цео живот што просто им систем да кажем није дао прилику да могу да се да се образују или да тај таленат унапреде.

Ако говоримо о учешћу у некој комисији или радном телу увек је камен спотицања тај што глува или наглува особа нема факултетско образовање. Па како да имају кад нам није омогућено. Тако да је то страشان проблем и врх државе једноставно нема заиста представу са каквим се тешкоћама гливи суочавају кад говоримо о образовању. Заиста тврди неки тврди ставови остали ето деценијама.

Ана Брзаковић: Шта студира тај један једини наглуви студент у Крагујевцу?

Сузана Маслаћ Матовић: Машинство.

Ана Брзаковић: Какве он услове има за за студирање?

Сузана Маслаћ Матовић: Наглуви могу да комуницирају. То је друго. Дobar говор имају.

Љубица Тодоровски: Моја ћерка је на пример наглува. Она осигура психологију у Новом Саду и врло је успешна. Сад је завршила мастер. Она је једина у Србији која је наглува и која то која студира и која је дошла да кажем дотле. Али ја сам јако поносна али желим да кажем код нас ја сам у породици где су глуви и наглуви. Дакле много много је њих који би заиста могли више, али школа једноставно је ту поставила лимит да се не може даље и нажалост је је то тако. Ми који желимо да будемо нешто више, а да не говорим и који се запослимо, па би хтели просто да будемо временом можда руководиоци негде да напредујемо, то једноставно нам није омогућено. Немогуће је то. Држава не даје шансу да се образујемо равноправно као и сви остали. Ја мислим да смо ми једини да кажем у односу на бившу Југославију дакле и бивше републике где је то тако остало. У Хрватској

је то на много вишем нивоу, а овде је нажалост кажем једноставно остало тако а после због тога глуви у животу имају много проблема.

Ана Брзаковић: Шта је то где бисте ви могли апсолутно да дате свој пун допринос и да радите? Које су то врсте радних места, односно послова, професија?

Сузана Маслаћ Матовић: ИТ сектор, јер има самоуких који су много тога научили. Граматика их страховито саплиће. То их страховито саплиће јер глуви имају проблем са разумевањем текста. Једно друго повуче. Много им је непознатих речи, значи у српском језику јер не уче на знаком језику и онда много тога не знају. Не разумеју. Гледају текст, али пола тог текста не разумеју шта значи то. Значи писменост је јако лоша заиста. Тако да ми овде имамо неколико наших који су фантастични који су се просто сами овај користећи интернет да кажем сами учили сав, а ја сам их учила, исправљала рукопис правопис и тако даље.

Значи кад би били ту глуви наставници као у свету који претходно они нормално морају да буду образовани. Значи било би све другачије. Глуви ако не могу с неким да се споразумеју, а није ту тумач, па тај неко каже напиши, глуви ту имају један отклон јер знају да не могу лепо да напишу и да људи можда неће разумети шта ту пише. Рећи ће да је глум и неписмен, али ради се о томе да је глум, а не да има менталне сметње. Једноставно, није их нико научио. Школа је радила по програму који има. Али то у пракси једноставно се показује јако лоше.

Ја сам до пете године чула па сам овај оглувела и мени је можда било лакше. Није било лако, али је било лакше можда у односу на друге јер сам већ тога доста мислим говорила наравно а и тако мала читала а и после тога нисам дозволила себи да не могу да радим и много тога сам читала. А наши глуви не читају, јер много тога не разумеју.

Ја сам увек ту правопис да исправим али они то једноставно могу савршено сами да раде. Не сви наравно. Ево говоримо о неколицини њих који су то радили. Па смо радили на пример имали смо Србија на знаком језику. Имали смо пројекте где смо обилазили широм Србије музеје, разне локалитете и то смо све приказали на знаковном језику и зато добили награду. Значи шта хоћу да кажем кад би глуви имали одговарајућу подршку ако већ показују такав таленат заиста би да се бавили најразличитијим занимањима.

Ана Брзаковић: Ви сте навели примере земаља у којима је третман глувих и наглувих на знатно другачијем нивоу него у нашој земљи. Да ли су код њих уџбеници, књиге и литература најширег могућег спектра прилагођени глувима и наглувима?

Сузана Маслаћ Матовић: Књиге не могу да буду прилагођене. У почетку је било исто док је била Југославија. Е онда, од кад су ушли у Европску унију онда су уважили захтеве глувих за то разумно прилагођавање, дали су им асистенте у настави, редовне школе имају тумаче, свуда имају доста имају доста подршке, а овде то недостаје.

У школи за глуве у Крагујевцу глуви су заједно са децом које имају сметње у развоју што за њих није нимало добро, јер глуви немају сметња у развоју. Тако да просто то окружење им не одговара, али асистенти су јако битни. Асистенти у настави. То је та основна подршка коју треба да имају, али некако се више ставља фокус на телесне телесне инвалиде значи да се прилагоде не знам рампи и слично него глумима.

Ана Брзаковић: Како изгледа у чекаоници када је у питању особа која глува, односно наглува, како да има адекватну здравствену заштиту?

Сузана Маслаћ Матовић: Неки од нас користе апликацију за заказивање прегледа, већина не. Говоримо о клиничком центру и где су лекари специјалисти. То је заиста заиста тешко. Ми смо некада нешто и могли сами. Сада без тумача апсолутно је немогуће.

Ако дођемо на шалтер, не чујемо шта нам објашњавају, некад се чека сатима за неке обичне једноставне ствари. Значи ту заиста тражили смо толико пута да уграде дисплеје на пример за прозивање где су они бројеви као у банкама или слично или кад виде да је глуво лице да нас уведу одмах јер ми не чујемо кад нас позову није једноставно или да стојимо поред врата ал опет да стојимо и поред врата некад се тамо не види тај ко прозива тумача има врло мало да би могли да задовоље потребе толиког броја глувих. Тако да ту у здравству је да кажем највећи проблем и ту се највише изражавају те комуникацијске баријере и здравствени радници су сад некако навикли увек очекују да буде ту тумач, али неки пут би била нарушена наша приватност ако је то тумач на пример.

Онда ми сугеришемо некад лекарима да обавимо видео позив значи позовемо тумача на видео позив који то може да преведе па онда неки показују отпор према томе говорим о лекарима. Значи предлагали смо да се направи као кол центар једноставно да лекари имају таблете. Лекари у иностранству имају таблет кад је то глуво лице преко кол центра позове се тумач и обавља се превод позива.

Толико смо флајера направили и разделили где пише како се понашати према глумом пацијенту, шта урадити, али не вреди. Прексутра у среду Љубица опет иде на преговоре са министарством рада, па ћемо да видимо шта ће бити јер су глуви протестовали више пута. Дакле више нису заиста могли да трпе проблеме који су се баш нагомили. и који се нису решавали. Значи сад ће се поново изнети сви ти да кажем захтеви.

Што се тиче бенефиција имали смо само пакет МТС пакет за глуве са неким попустом, па је то укинуто. Имали смо бесплатну путарину и то је укинуто. Апсолутно ниједну једину бенефицију немамо. Баш ниједну једину. Долазе нам људи који су изгубили слух да се учлане, али кад чују да немају апсолутно никакве бенефиције, не виде сврху учлањења. Кад говоримо о класификацији инвалидитета, значи пише слепи телесни не пише глуви, а ми тражимо да пише глуви, јер се не водимо уопште тој класификацији особа са инвалидитетом. Апсолутно нас нема. А ми тражимо да будемо и ми ту као и остале особе са инвалидитетом.

На првом месту, протестима се тражи додатак за телесно оштећење, јер сви глуви из бивших република на пример Хрватска има 432 евра месечно, Словенија 180е, у Босни Босни 90е, Република Српска 65е исплаћује, Македонија 75е, Црна Гора 100е, Бугарска 300е, Мађарска 260е, Румунија 100е, такозвано Косово 100е. Дакле, апсолутно свуда се исплаћује та накнада за телесно оштећење. Само у Србији не. Одговор министарства је - ми смо дали средства за национални преводилачки центар. Поштујемо то, али то постоји свуда у свету. Поред тога значи је потребна и та надокнада за телесно оштећење. То је један од првих захтева. Било је много радних група које су се у међувремену гасиле, оснивале, гасиле како се мењали запосленом у министарству тако су се мењале и те радне групе.

Љубица Тодоровски: Јако је важно то што смо ми скупили храброст и изашли на те протесте и заиста нам је преко главе више свега тога. Годинама причамо, годинама се боримо без резултата. Дакле у вези протеста желим да кажем да смо желели да покажемо да ми нисмо ни видљиви, да смо такође грађани Србије, да не желимо да будемо грађани другог реда.

Ми смо пристојно изашли на те протесте, значи без икаквих ексцеса, окупили смо се на Славији и и кренули до Министарства рада. Могу да кажем да тамо смо доживели велику непријатност испред министарства. Отварали су људи прозоре, затворили, неки наснимали телефонима, онако гледали чудно. Ми смо само хтели да кажемо да толико дуго трпимо, подносимо неразумевање одређених структура, ништа друго нисмо хтели.

Онда смо отишли до зграде владе, из целе Србије су дошли људи из 44 града да пруже подршку и да у том потраживању наших права да смо грађани ове државе и држава Србија треба да брине о нама као и осталима. Хтели су да нам прекину те протесте, међутим ми смо остали упорни да једноставно покажемо да смо видљиви. После дуго времена примили су нас заменик кабинета Пешић, ушли смо унутра нас четворо из различитих градова. Дакле ушли смо на те преговоре.

Замолили смо да нас не прекидају да једноставно изложимо, а они су нас замолили да прекинемо те протесте. Ми смо одбили док нас не саслушају, док не саслушају наше захтеве. Ми смо им онда предочили колико је тешко бити глув и живети у тишини целог живота. Кад бисмо могли да се заменимо па да живите наш живот један дан, онда бисте схватили о чему ми причамо. Изложили смо своје проблеме, дакле све заиста, али основни циљ овог протеста је био новчани додатак за телесно оштећење и приложили смо захтеве које имамо и навели смо Хрватску као пример, али и друге државе које сам поменула.

Објаснили смо шта нам је све укинута, путарина и телефони и интернет, комуналије, никакве апсолутно бенефите немамо, ни попусте. Апсолутно ни у чему. Све нам је ускраћено и укинута. А пре свега тога указала сам да је раније утврђено да са нашим телесним оштећењем од 70% које ми сви имамо после губитка слуха немамо право на ту

научу надокнаду, па је онда тражено да се то телесно оштећење повећа на 90% да бисмо могли да имамо право. Тако да ето ми смо указали на све то шта је било пре шта је како је сада.

Једноставно сви други, сва друга лица са инвалидитетом примају ту надокнаду за своје телесно оштећење, је л' тако? Само ми значи ништа. Тако да рекли смо им да просто ствари се споро догађају, да би се решио један проблем, прође по две три четири године. Ти захтеви су им предати сада дакле тражили су онда да оставимо спискове чланова. Надам се да ћемо наићи на неки помак. Видећемо шта ће да буде, нећемо да прихватимо неиспуњење захтева. Једноставно борићемо се и даље да будемо као земља у окружењу.

Били смо упорни. Нисмо се предавали. Нисмо одустајали, били смо храбри, достојанствени, пристојни пре свега. Ништа нисмо ружно радили, нити ружно говорили, нити вређали било кога. Апсолутно не. Сама смо, као што сам рекла, хтела да будемо видљиви. Ништа друго. Дакле, на јежила сам се тада од подршке људи. Колико је ту из аутомобила њих свирало, махало, јер људи из нашег чујућег окружења просто и не знају с чим се ми суочавамо.

Сузана Маслаћ Матовић: Људи су просто хтели да покажу да су министарству слали допис годинама и да је министарство остајало немо. Они су тражили да неко из владе изађе, да им се обрати, заменик кабинета је изашао и замолио да прекину тај протест, а они то нису хтели.

Љубица Тодоровски: Ту се онда су се појавили родитељи деце који имају кохлеарне имплантате што је заправо посебно удружење. Ми смо били мало збуњени откуд они ту. Ово је био протест само глувих, међутим они су искористили ту ситуацију, а после су рекли да не желе ништа са нама а придружили се кад смо ушли на те преговоре. Свопоштовање тих особа и родитеља, али њима држава даје те кохларне имплантате.

Сузана Маслаћ Матовић: Ми немамо ништа, за нас нема ни бесплатних беби аларм, ни будилица за глуве, ми то све купујемо и плаћамо. Нама ништа држава држава не даје. А сад неко ко је јуче основао удружења хоће да се изједначи са нама.

Прича се да ће ускоро бити избори. Значи треба поново причати кад дођу избори том неком новом који ту буде значи дошао. Надајмо се да ће се то до тада решити, али не тражимо ми не знам не знам ту сад шта, само тражимо наша права, ништа друго. Ми се само боримо се за неки квалитетнији живот. Ми имамо наше тумаче који заиста су ту увек за нас.

Ана Брзаковић: Имате ли пројектовану суму за тај додатак за телесно оштећење коју тражите? И ако то помножимо са бројем глувих, односно наглувих у Крагујевцу, то јест у Србији, колика су то средства на месечном или годишњем нивоу?

Љубица Тодоровски: Ја се надам више од 100 евра, јер на пример наглуви имају апарате значи то су трошкови, а ти апарати су јако скупи. Социјално финансира врло мали део. Мислим да апарати коштају 1.000 евра и више. Онда шта да кажемо где је двоје наглувих на пример у породици? Како онда? Онда батерије се много троше. Ту постоји месечни трошак и за то.

Сузана Маслаћ Матовић: Одавно се предвиђају неке социјалне карте за особе са инвалидитетом. Ми имамо овде чланске карте и знамо који је то број. Значи то сад неће да се односи само на оне који су се учланили у удружење глувих јер има много оних који се нису учланили у удружење, а имају губитак слуха. Значи тај број ко зна колики ће бити.. Али не може да буде исто да ли су то глува лица од малена, па да ли су ишли у школу за глуве или су оглувили касније па ишли у редовну школу. То никако не може да буде исто.

Јер ови који су касно глумели, на пример који су завршили редовне школе па касније оглумели, они ем раде на бољим радним местима, ем су значи имају и боља примања и потпуно другачији живот живе у односу на нас. Тако да заиста мора у тим преговорима да се прецизирају многе ствари, да им се јасно и прецизно објасне све те разлике а да се то буде подједнако за све, то просто није реално и није у реду.

Ми се толико година боримо за све то што смо радили и преговарали и едукације радили и преговарали за доношење разних закона. Ови други који апсолутно нису да кажем прстом мрднули сад ће бити изједначени са нама тамо. То није у реду. Значи прво ова тешка категорија, па онда ови други.

Ана Брзаковић: Дакле надате се да то неће бити мање од стотину евра. Колико глувих и наглупих према вашим сазнањима, према статистици којом ви располажете има у Крагујевцу, а колико на нивоу државе?

Сузана Маслаћ Матовић: У Крагујевцу их тренутно има 160. Савез глувих Србије броји укупно, значи кад говоримо о Србији, то је око 10.000 званично чланова. Али кажем колико има оних који нису чланови. То једино ОРЛ у сваком граду има податке.

Хајде да се не упоређујемо ни према овим најбогатијим земљама ни према овим најсиромашнијим хајде да узмемо неку средину то би ваљда би требало да буде неких 150 евра макар.

Љубица Тодоровски: Све је више младих жена глувих које возе. Углавном се чујећи чуде како могу глуви да возе, како могу да добију дозволу. Могу. Зашто не би? Зашто не би могли?

Ускоро ћемо бити домаћини 50. јубиларног фестивала културног стваралаштва глувих у фолклору и пантомими код нас у Књажевско-српском театру. Ми смо у јуну месецу. Ето то је лепа вест. Учествујемо као што сам рекла на изложбама разним. Идемо на излете,

дружимо се. Деца глувих такође учествују на разним манифестацијама. Прослављамо рођендане, лепе неке ствари да не гледамо све баш црно и негативно и тако има и лепих ствари. Да не заборавимо, увек нас туристичка организација позива да учествујемо у разним активностима.

Сузана Маслаћ Матовић: Да. Такође овај спортски савез Крагујевца нас увек зове наравно да учествујемо у тим спортским неким активностима, тако да смо увек ту са њима. Добили смо прошле године награду. Нама је то јако важно од њих први пут у историји каже да ето кусур година добијемо награду.

Увек има и она светла и тамна страна, али ми се трудимо да гледамо ову светлу. Делимо увек флајере о учењу знаковног језика, о понашању, имамо један бонтончић, азбуку знаковну делимо где год да смо на тим неким јавним скуповима и тако ми то увек делимо свима. Ту је приказана азбука и бонтончић како се понашати у контакту са глувим лицима.

Ово удружење је просто наша друга кућа. Ми се овде осећамо. Ту смо сви једнаки међу собом можемо нормално да разговарамо, да се дружимо, да договарамо такмичења, путовања, активности, радионице, свашта нешто што већ имамо. Са сваког путовања донесемо по неки сувенир који нам овде стоји удружењу као успомена. Били смо свуда заиста у Словенији, Хрватској, Босни свуда, и по иностранству и као друштво и појединци.

И заиста живимо једним онако да кажем баш богат друштвени живот. Преко друштвених мрежа смо сви у контакту наравно и са другим државама и глувима других држава. Овде се у удружењу заиста свашта организује тако да је увек весело, увек се нешто догађа. Хвала богу имамо ова наша два тумача који су нам стално ту на располагању и ето само да се побољша то о чему смо причали да нам се олакша живот на такав начин. Здравство јесте проблем, али решаваћемо једно по једном.

Сузана Маслаћ Матовић: Без удружења глувих ни држава ни град не би знали да глуви постоје ни за све њихове могућности а и проблеме наравно. Ми имамо много старих који имају скоро 90 година, али витални су и да нема удружења они би били само везани за своја четири зида. А овако ипак много значи ми утичемо и на локалном нивоу на доношење разних прописа, стратегија, акционих планова и слично. Тако да заиста је од огромног значаја постојање удружења већ 75 година.

Ана Брзаковић: Кога позивамо да тог јуна у Књажевско-српском театру присуствује манифестацији о којој сте говорили, а такође и кога позивамо да дође у ваше удружење и које је радно време удружења?

Љубица Тодоровски: Позивамо све грађане. Волела бих да буде наравно што више грађана да дођу да на фестивал наших културометничких друштава јер обично буду само учесници и евентуално представници града. Ја бих волела да буде што више грађана да

дођу да виде да упознају културу глувих да виде како је то заиста лепо. Ко год види наше наше фолклорце који прво место редовно освајају, нико не верује да то играју глуве особе. Углавном се сви заиста зачуде и просто им је невероватно.

Дакле такмичимо се и тог дана ће бити значи пантомима, фолклор, рецитација, денс игре, значи да буде што више грађана.

Сузана Маслаћ Матовић: То је 7. јуна у 12 сати у Књажевско-српском театру. То је недеља. Ми морамо недељом јер другим данима наравно раде сви и онда мора да буде недеља. Доћи ће преко 40 учесника из целе Србије дакле који ће да учествују као што сам рекла значи културно-уметничка друштва, фолклор, пантомима, поезија и денс игре тог дана и такмичиће се, надметаће се прво, друго, треће место ко буде видећемо.

Тако прилика је да ето и град и представници града виде и наши грађани наравно. Ми смо девети пут домаћини овог фестивала. Раније је то било у Дому војске, сада ево у театру. Сваке године се мењају градови домаћини. Ето ми смо кажем девети пут ту су да још док је била бивша Југославија фестивали су културно-уметничких друштава настали. Кад се распала Југославија Србија је наставила да одржава фестивал док бивше републике то немају не одржавају. Значи само се у Србији и даље одржава фестивал културно-уметничких друштава глувих.

То је дакле само код нас тако да друштвена заједница има прилике ето да види зависи који је град. Прошле године био је Зрењанин па Београд сваки пут неки други град али у сваком граду заиста видим да буде врло мало грађана. Само можда дођу чланови неких породица и тако. То је концерт као концерт који одржава било које друго културно уметничко друштво чујућих. Учествовали смо баш на данима шљиве са пантомимом баш са Русима заједно и то је људима било заиста занимљиво.

Необично, интересантно. Јако је лепо. Пантомиме су много лепе заиста. Тако да ето позивам што више грађана да дођу 7. јуна у 12 сати да погледају и да упознају културу глувих. Удружење ради од 10 до 15ч, сваки дан осим суботе и недеље а четвртком ја сам ту заједно са члановима увече од 19 до 21:30.

Ана Брзаковић: Хвала најлепше Сузана и Љубице што сте говориле за радио Златоусти за емисију Заједничарење.

Сузана Маслаћ Матовић: Хвала вама на позиву. Хвала вам.

Љубица Тодоровски: Свако добро.